

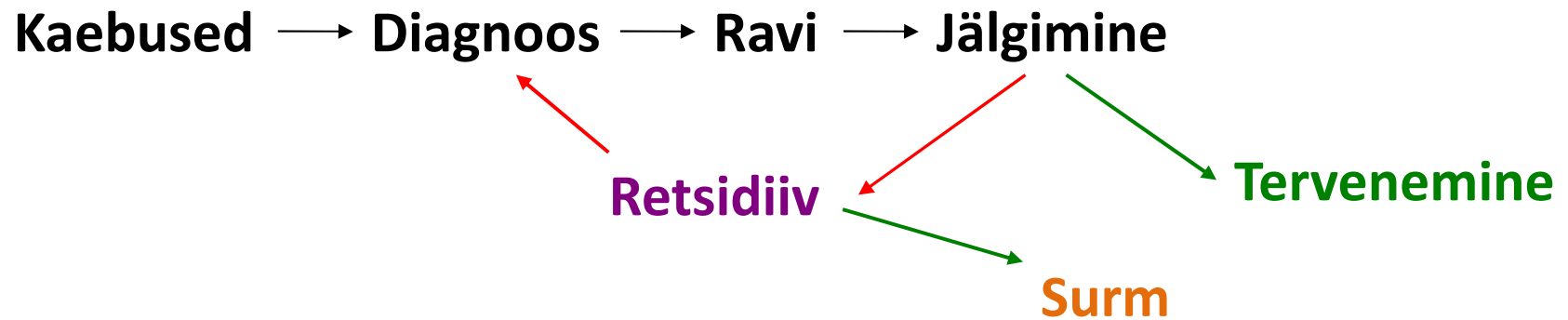
VÄHIHAIGETE PALLIATIIVNE RAVI

dr. Kaiu Suija, onkoloog

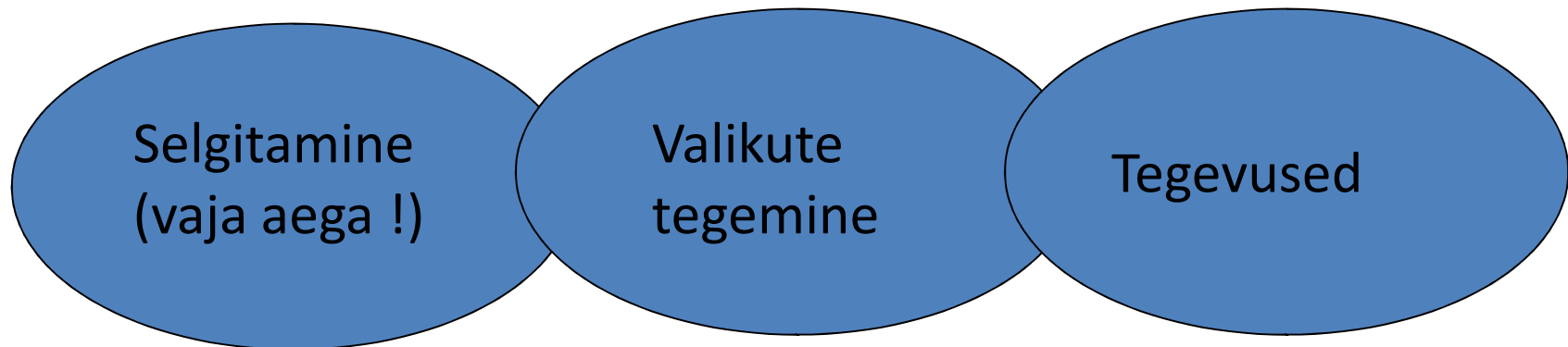
**Eesti Vähiliit, Lõuna-Eesti Vähiühing, SA
Vähihaigete Toetusravi,**

**SA TÜK Hematoloogia- Onkoloogia
kliinik**

Vähihaigestumise etapid

Teadmiste ja toetuse vajadus

Vähist tingitud väljakutsed

Füüsilised ja psüühilised väljakutsed

- aktiivsuse säilitamine
- kõrvalnähtude ravi (uued ravimid, ajukiiritus jne)
- positiivse eluhoiaku alalhoid
- teadmiste hankimine ja heakskiit
- vähiga kaasnevate tunnete jagamine
- vajaliku sotsiaalse toe leidmine

Vähihaige toetusravi vajadus

- On tihedalt seotud ravi ja tervenemisega
- Haigestumine kasvab, haigete hulk kasvab
- Vajadus on (väga) individuaalne
- Toetusravi on multidistsiplinaarne koostöö
- Sarnased kaebused, erinevad (individuaalsed) vajadused
- Oluline haigestumise kõigis etappides
- Toetust vajavad ka patsiendi lähedased (pere)

Rinnavähahaigete toetus

- Psüühiline toetus
- Rinnaproteesid ja parukad
- Lümfiturse profülaktika ja ravi
- Kohanemiskursused
- Tugiisikud (pere toetamine)
- Seksuaalprobleemid

Stoomiga haigete toetus

- Psüühiline toetus
- Abivahendid, juhendamine
- Kohanemiskursused
- Tugiisikud
- Lähedaste toetamine
- Seksuaalprobleemid
- Ravikehakultuur

Abivahendid (1)

HK kaudu, tel. 16363
digiretseptid:

- Stoomihooldus
- Haavaplaastrid
- Suhkru testribad

Maavalitsuste kaudu
isikliku abivahendi kaart

- Rinnaaproteesid
- Inva-tehn. abivahendid
- Mähkmed
- Kuuldeaparaadid
- Ortoosid

Abivahendid (2)

Oluline on kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötaja

Sotsiaalkindlustusamet, tel. 16106

- Rehabilitatsiooniplaanid, puudeastme määramine

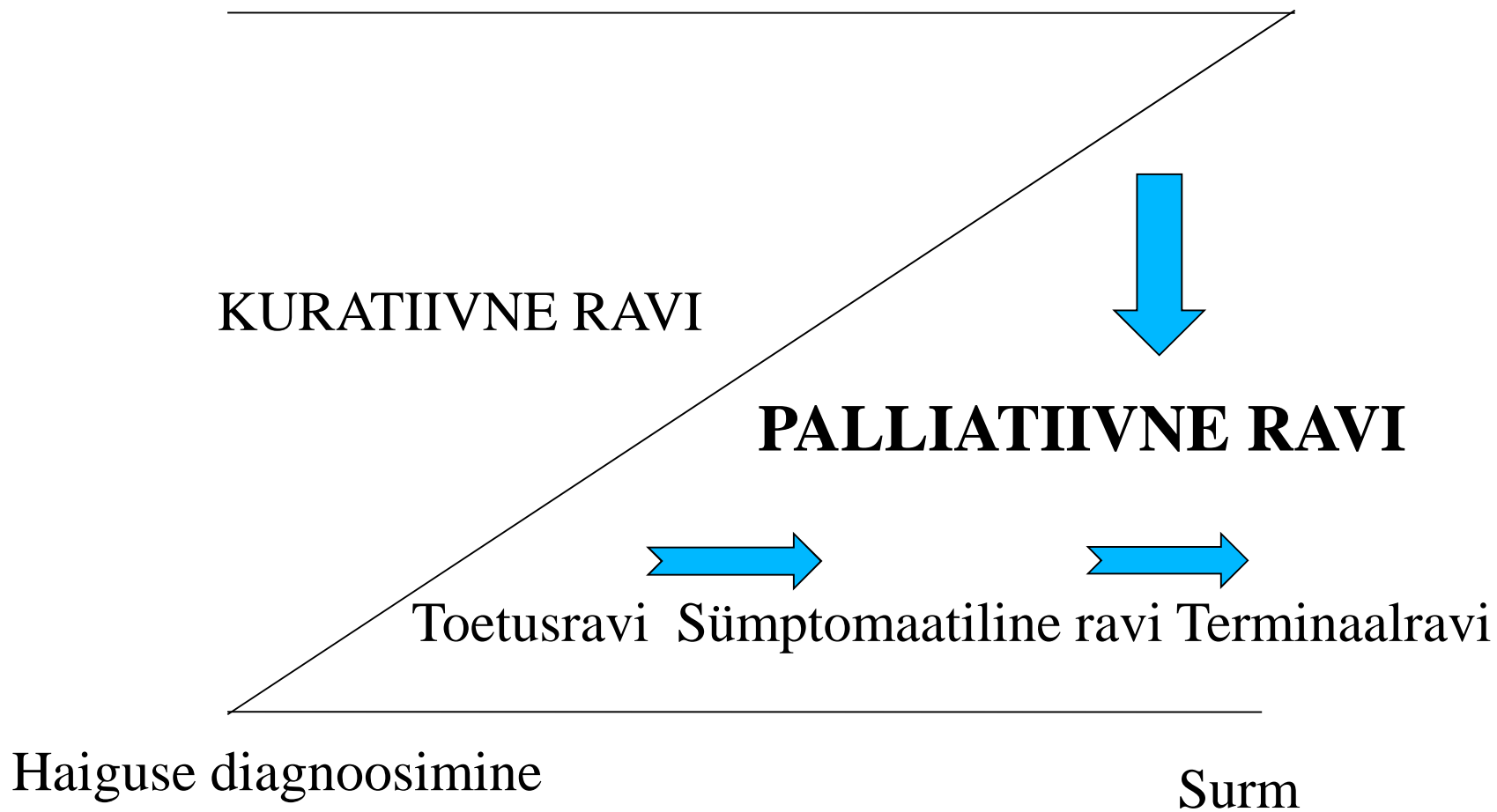
Vähiliit ja alaorganisatsioonid, nõuandetelefon

8002230

Palliatiivne ravi on lähenemisviis, mille keskmes on valu aga ka kõigi teiste **kaebuste õigeaegne avastamine, hindamine ja ravi, et ennetada ja leevendada kannatusi.**

Palliatiivse ravi **eesmärgiks** on parandada patsientide ja nende lähedaste elukvaliteeti.

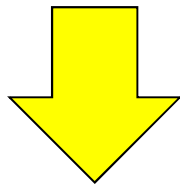
Palliatiivne ravi

- Aktiivne terviklik ravi
- Pearõhk elamisel, mitte kõigest loobumisel
- haige peab olema teadlik ravi eesmärgist-sümptomaatilise ravi otsus!
- Vaja on integreeruda haige ravisse võimalikult vara, mitte ainult elu viimasel “meetril”

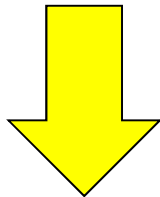
Kaebused

- Väsimus, jõuetus 85-90%
- Valu 60-90%
- Isutus 40-67%
- Suukuivus 30-68%
- Meelelolu alanemine 25-55%
- Kõhukinnisus 50-60%
- Õhupuudus-hingeldus 42-94%
- Iiveldus 30-60%
- ...

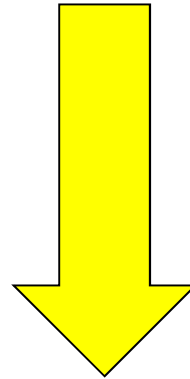
MASENDUS:
Sotsiaalse positsiooni
kaotus
Sissetuleku kaotus

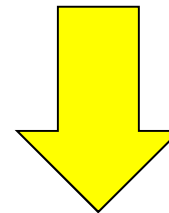
ÄREVUS/HIRM
Hirm valu ees
Surmahirm

FÜÜSILINE:
Haigus
Ravi kõrvaltoime

VIHA:
Diagnoosi hilinemine
Suhtlemisraskused
arstiga

**TOTAALNE
VALU**

- 1960. a Inglismaal arenes moderne hospiitsliikumine
- Cicely Saunders (1918-2005)
- Soomes aastal 1984.a
- Eestis 1997.a

Dr. Elisabeth Kübler-Ross (1926-2004)

- Surmale eelnevalt psüühilised etapid:
  1. Keeldumine-ei, mitte mina, see ei ole tõsi
  2. Viha- miks mina? Miks mitte tema!
  3. Kauplemine – mina sulle, sina mulle
  4. Masendus
  5. Aktsepteerimine

Palliatiivne ravi

- Pere ja lähedased: lootuste ja võimaluste vastuolulisus- keda ravime? haiget? peret?
- Laste olukord-haigetena, omastena. Laste hirmud ja nende lein
- “Sildade ehitamine”- haige ja meedikute vahele; meedikute ja omaste vahele; haige ja omaste vahele

- Haigust ei saa alati ravida, haiget saab alati aidata
- Hea ravi on patsiendi seisundile vastav ravigasud ja ohud arvesse võttes
- Hea ravi on õiges kohas ja õigel ajal
- Palliatiivne ravi võib toimuda nii haiglas kui ka kodus

Vähihaiged veedavad oma viimasest eluaastast ligi 90% kodus. Samas kodusurmade protsent on enamikes riikides madal. **Miks?**

2/3 meditsiiniabist, mida haiged oma viimasel eluaastal vajavad, juhtub väljaspool tavatööaega.

Patsiendid ja nende lähedased hindasid kõige kõrgemalt **spetsiaalsete palliatiivse raviga tegelevate tervishoiutöötajate abi**, järgnes abi oma perearsti poolt.

Kirjanduse andmetel on spetsialiseeritud palliatiivse ravi vajadus 70–180 vähihaigel 100 000 inimese kohta aastas

Higginson IJ, et al. Is there evidence that palliative care teams alter end-of-life experiences of patients and their caregivers? J Pain Symptom Manage 2003; 25: 150–168
Thomas K. Out-of-hours palliative care – bridging the gap. Eur J Palliat Care 2000; 7: 22–25.
Shipman C, et al. Providing palliative care in primary care: how satisfied are GPs and district nurses with current out-of-hours arrangements? Br J Gen Pract 2000; 50: 477–478.
Franks PJ, Salisbury C, Bosanquet N, et al. The level of need for palliative care: a systematic review of the literature. Palliat Med 2000;14:93–104

Kuidas on meil Eestis ?

ONKOLOOGIAHAIGLAD-onkoloog/palliatiivne ravi
--->kaebuste ravi/kõvaltoimed/reziim/dieet/
toetus/kuhu edasi?

PEREARST--->diagnoosija/ravile suunaja---
kaebuste ravi, toetus

MAAKONDLIKUD vähiühingud---erinevad
võimekused/tasandid/tugiisikuteenus/loengud

VÄHILIIT-->nõuandetelefon/abivahendid/SA
Vähihaigete Toetusravi

Lõuna-Eesti Vähiühing

Tartu, Tiigi 11, tel. 7341092, avatud E-R 10-16

- Asutatud 5. dets.1992
- Nõustamine, abivahendid
- Loengud, kohanemiskursused
- www.lounaeestivahiuhing.org
- Facebook Lõuna-Eesti Vähiühing

Vähihaigete kodune toetusravi Eestis

- Eesti Vähiliit alustas 1997. a Tallinnas ja Tartus
- 2002. a töötavad kõigis 16 maakonna keskuses
- 2004. a SA Vähihaigete Toetusravi
- Süsteem on mõeldud olemasolevate riikliku, munitsipaal- ja erasektori poolt osutatavate teenuste täiendamiseks
- Haigele ja tema perele on antud võimalus valikuks
- 2014. a juulist 13 maakonda
- Töötavad arstid ja õed ühise meeskonnana erinevalt koduõendusest

- Vajalik saatekiri
- Optimaalne aeg ravile suunamiseks
- Pereliikmed kuuluvad ravimeeskonda
- Vajadusel võimalik saada kiiresti ühendust arsti/õega
- Piirkonniti probleemid kiires haiglaravile pääsemises

- lähtekohaks on hea kaebuste ravi, mis eeldab häid teadmisi, kuid ka head kontakti haige, pere ja meditsiinitöötajate vahel
- hea koostöö perearstiga
- vajadusel erinevate spetsialistide kaasamine

- Teenus on haigele tasuta
- Omaste toetamine pärast surma /helistamine, leinakaart /
- Personalil erikoolitus, meeskonnatöö
- Probleemid finantseerimises, hind
- Igal aastal ravil ligi 1000 haiget, keskmine raviaeg 2 kuud

- **Kontakt** Vähiliidu tasuta nõuandetelefon
(lauatelefonilt) **8002233**
tööpäeviti, kell 10-12 ja 18-20

Infovoldikud, www.toetusravi.ee

Meditiinikoordinaator: kaiusuija@hot.ee;
kaiu.suija@kliinikum.ee tel 5130087

Pilte tegemistest

